

Prekenverkstedet

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Alle helgens søndag - 2. november 2014

Prekentekest: Matt 5;1-12

Lesetekst I: Jes 49;8-10

Lesetekst II: Åp 7;9-17

Dagen for salige pilegrimer

Alle helgens søndag er for mange en alminnelig minnedag for de døde. En søndag da man går til gravplassen for å minnes og hedre sine avdøde. Forestillingene om de døde er mange. Kan vi snakke til de døde? Hører de oss? Våker de døde over oss som lever på jorden? Dette er spørsmål som er en del av den kulturelle konteksten dagens tekst skal forkynnes inn i, og som er en utfordring til enhver forkynner. Det er en utfordring fordi Alle helgens søndagens budskap er ikke almenreligiøst. Jesus taler til sine disipler i Bergprekenen. Det er de som prises salige, og med dem Jesu disipler til alle tider. Med tanke på de døde, så sier Skriften at "salig er de døde som dør i Herren". Åp 14;13.

Så kan det være nyttig å ta med seg hva vår lutherske bekjennelse sier om helgener og helgendyrkelse. "Om helgendyrkelsen lærer de at man kan holde fram minnet om de hellige, for at vi skal etterligne deres tro og deres gode gjerninger hver etter sitt kall". Augustana 21. Alle helgens søndagens budskap er en saligprisning av alle hellige.

Ingen elitegruppe

Jesus taler til disiplene sine. De som er borgere av Guds rike. Saligprisningene beskriver Gudsrike-borgeren. Videre i Bergprekenen underviser Jesus om disippellivet i Guds rike, om hva han forventer av dem som lys og salt i verden. De skal på mange måter være en motkultur i denne verden, og leve ut en Gudsrike-etikk i sine liv.

Det gjelder ikke bare de tolv. Saligprisningene inkluderer enhver disippel, alminnelige kristne gjennom alle tider, av jødisk ætt og av folkeslagene. På samme måte som Paulus regner opp Åndens frukter som skal modnes fram i enhver kristens liv (Gal 5), så blir Gudsrike-borgeren beskrevet for oss gjennom saligprisningene. En Jesu etterfølger har altså følgende kjennetegn: Fattig i ånden, saktmodig, barmhjertig, ren i hjertet, sørgende, sulten, fredsstifter og forfulgt. De fire første kjennetegn sier noe om forholdet til Gud, mens de fire siste taler om forholdet til og oppgavene overfor medmenneskene. Eller for å si det på en annen måte: De fire første kjennetegn sier noe om hvordan de hellige ser ut inni, og de fire siste hvordan de ser ut utenfra.

Fattige i ånden

De er "fattige i ånden" – (i seg selv). I Lukas-parallellen i "Sletteprekenen" er det siste leddet sløyfet. Der står det "salige er dere fattige". Luk 6;20. Hvem er disse fattige som Jesus priser salige? For å svare på det må vi se på den gammeltestamentlige bakgrunnen for dette ordet.

Det er tydelig at bakgrunnen for dette uttrykket er Jes 60-62. Her finner vi en videre forståelse av begrepet fattig enn det vi tenker på i vår kultur, nemlig materielt fattig. Budskapet i Jesaja er til Israelsfolket i eksil. Her brukes ordet "fattige" parallelt med "det knuste hjertet", "fanger", "undertrykte" og "sørgende". Det inkluderer altså ikke bare en materiell tilstand, men like mye en åndelig tilstand. Det er ikke noe fattigdomsideal som her lovprises. Nei, det er de som er fattige i seg selv, trengende og undertrykt, men som har satt sitt håp og sin tillit til Gud.

Når dette er sagt, kan vi godt peke på to grøfter: 1. Å overse de fattige. Jesus hadde medfølelse med de materielt nødlidende. 2. Å prise fattigdommen enten den er frivillig eller ufrivillig.

Å være salig

Det greske ordet for salig – makarios – kan oversettes med lykkelig, glad. Men i Jesu munn er det tale om mer enn en subjektiv følelse av lykke. I saligprisningene kommer Jesus med en objektiv vurdering av sine disipler. Saligprisningene er lykkeønskninger til mennesker som er kommet i et rett forhold til Gud. Jfr. Salme 32. Det er gleden og lykken hos dem som har fått del i Guds rike, og den står ofte i sterk kontrast til deres ytre kår og hvordan de blir sett på av andre mennesker.

Saligprisningene er ikke bare beskrivelse av Gudsrike-borgeren, men inneholder også løftestilsagn. De tilsies velsignelser som er både nåtidige og fremtidige. Det er verdt å merke seg at løftestilsagnene uttrykkes både i presens og futurum. I tillegg til at futurumformen understreker framtidigheten, poengteres også vissheten. Det skal virkelig skje. Jesu forkynnelse om Guds rike har den samme dobbeltheten. Guds rike er både noe nærværende og noe framtidig. Jesu disipler er Gudsrike-borgere her og nå, og skal en dag nå fram til det fullkomne Guds rike. Jmfør Gudsrikelignelsene i evangeliene.

Et poeng i prekenen på Alle helgens søndag må være å få fram dette. En kristen har allerede fått del i frelsen her og nå, født inn i Guds rike og fått del i Gudsrikets frelsesgoder. Men noe venter der framme. Vi er underveis mot det fullkomne Guds rike. Noen har allerede nådd fram. Det er de som beskrives i leseteksten fra Åp 7. Den store hvite flokk. Derfor må prekenen på denne søndagen også ha fokus på det evige håp om det evige Guds rike.

Disippelkårets nåtid og framtid

Alle helgens søndag knytter på en måte sammen den kjempende menighet på jorden med den del av Guds menighet som har nådd målet. Jmfør alterringen som en halvsirkel.

Dette dobbelte aspektet ved Guds rike som noe allerede, her og nå, og noe som er framtidig, ennå ikke, må komme fram på en Alle helgens søndag. Teksten handler om disippelkårets nåtid og framtid.

La meg sitere hvordan Luther sammenfatter budskapet i innledningen til en preken over saligprisningene: "Hovedevangeliet av dette evangelium er at vår Herre Jesus Kristus skildrer for oss hva for disipler han har, hvorledes det går med dem i verden og hva de har å håpe. Denne lærdom angår alle som ennå lever her nede på jorden, og som har for oss det salige håpet om et evig liv".

Vi er pilegrimer

Det er naturlig at det synges sanger/salmer om vårt evige håp på Alle helgens søndag. Vi er pilegrimer som er underveis, og vi må aldri tape målet av syne. Det fører ikke uten videre til virkelighetsflukt. Nei, det handler mer om at ”Når himlen blir meg kjær og nær og yndig, da bliver Herrens hær i striden myndig.”

Denne søndagen minner oss om at livet på jorden er kort, men betydningsfullt.
”Vi går over jorden en gang. La oss sørge for at våre spor kan vise andre vei til Guds rike”.

Jan Ove Selstø

Tidligere misjonær på Taiwan (NLM), lærer og rektor ved Fjellhaug Skoler, nå ansatt i et begravelsesbyrå.

jselsto@gmail.com